

Р. 34639

д. А-10, 13

ПИСЬМО ДЛЯ БЕЛЕТРИСТИКИ И НАУКИ.

Ч. 1.

Львовъ, 1. Цвѣтня

1867.

ЧЕРВОНА РУСЬ.

Зъ порохбъ будится слава замерла...
 Брящала слава на святѣй земли,
 Вороговъ черню наша слава терла,
 Желѣзни груди на борбу ишли.
 А за тѣ груди, що колись-то трѣсли,
 И середъ слезъ и середь стона
 Ворогамъ въ очи жменю крови тисли,
 За тую кровь — ты Русь Червона!

Зъ порохбъ будится соромъ-неволя...
 Розпався Галичъ, а розпуки стонъ
 И звонъ окововъ и тяжка недоля
 Спѣвали пѣсню на столѣтій сонъ.
 А за тѣ пѣсни, що они спѣваютъ,
 За народъ той, котрому зъ лона
 Душу зболѣлу, кровь души стинаютъ,
 За тую кровь — ты Русь Червона!

Зъ порохбъ будиши, збудиши мати...
 Иде спасеніе! — Зъ Галича могиль
 Скелетбъ двигнешъ, пута розбивати,
 Закличешъ духобъ, сли не стане силь...
 А за тѣ груди, що еще за людъ,
 За долю кожного міліона,
 Душу горячу, кровь души дадуть,
 За тую кровь — ты Русь Червона!

Славицъ.

УПАВШІЙ АНГЕЛЬ.

Повѣсть

Волод. Стебельскаго.

Per me si va nella citta dolente,
 Per me si va nell' eterno dolore.
 Per me si va tra la perduta gente.

Dante. *Divina Comedia I. 9.*

■

ТАЛІЯ.

Зорявая нѣчъ. Природа бавится въ сен-
 тимента. Бѣлогій мѣсяцъ романсуе съ золо-
 товолосою звѣздою, а звѣзда зъ горячои лю-
 бови упала. Вядучая рожа смотрить тужно
 до зброкъ; соловій спѣвае арію зъ Ромеа яко
 парастасъ...

Въ дали широкій хребетъ горъ, а зъ скаль
 шумить водиця и дикою каскадою мечется до
 боробъ. Надъ Карпатами срѣбная хмарка.

Подъ горами стелится долина, долиною
 веде шляхъ, надъ шляхомъ розляглося сло-
 вацкое село Г.

На горбку дрѣмае гай, зъ гаю рвется па-
 лата до хмаръ. Старинна будовля образуется
 дивно на безконечнїй синявѣ. Она розходится
 въ три вежи середновѣчного стиля, на кото-
 рыхъ мохъ поросъ и травиця стелится. Час-
 сами соколь зъ горъ осяде на якбій спорох-

Р. 34639

хнѣлой. колюмъ, гляне на дно очертовъ верже собою и злетитъ за жиромъ. Часами изъ верха терема замаячитъ свѣтло, але мѣсяцъ загляне скрѣзь дике листье и свѣтла зливаются.

Побѣдъ того терема панского стояли въ смиренной типинѣ темнѣ хижи народа; побѣдъ того карикатурного духа давно запавшої романтики блудивъ со слѣзою-тугою славянскій Парія и сѣдавъ на святую землицю могилъ ...

Зъ одного до огорода зверненого окна палаты вызирае головка дуже гарна. Есть то овалъ съ хорошими линіями. Око глубоко-сине, зрешица велика, ясна. На хвилю захмарится она, але туга скоро минае, око стае знова тихе, голубе, якъ зеркало моря. Волосъ золотою волною падае на горде чоло. Часами ляже задума легкимъ облакомъ надъ рѣсницами, а за симъ облакомъ видишъ цѣлую мистерію сердця и жизни. На тѣмъ снѣжнѣомъ типи лежить щось проникавого, кожда тайна сердца выступае дробною червенью. Якаясь загадка, говорить зъ того лица, где рѣвнодушноса и розмоленая туга мѣняются легко, безслѣдно съ начерками палячои страсти и жалю. Але дармо будешъ глядати дѣвочости на той блѣдой твари.

На далекой полонинѣ гомонѣла спѣванка. Була се пѣсня тужна, переливная, пѣсня, що въ горахъ родилася, арія славянская, що въ душу иде и безконечною пutoю въ душѣ звучить.

Она жаждною душою пила пѣсню гбръ. Розойшлася спѣванка дѣвоча полонинами, тихла, замерла...

Она усмѣхнулася болестно. Столѣтній дубы зъ огорода моргали до неи. Бѣла лелѧ отверала душу свою для росиць, братчики обнималися, любистки тужили. Мѣсяцъ смотрѣвъ дивно-серіозно и стелився будоаромъ до великого бѣлого бюста Шекспира... Шекспиръ! геній ступаючій на котурнѣ цѣлои исторії, безконечна поезія духа! чи фанфaronада вергла тебе до дамскаго салона, чи живе-думае тутъ душа, корора зможе тебе поняти въ недостиженнѣ великости твоей?

Зъ приляглого салона чути разговоръ. Тамъ дуже гарно. Зо стѣнѣ стрѣляе маінчая

льпota, говорить рафинерія панскихъ забаговъ. Але теремъ сей золотили рабы баронскихъ страстей; тутъ на сихъ стеляхъ и зеркалахъ може еще не скаменѣла слеза люду, тутъ зо дна сихъ колюмъ може еще голосится ночами плачъ славацкихъ хлоповъ. Се було за послѣднихъ годинъ панщины; геній будучности що-ино будився изъ сна столѣтій...

Въ мягонькомъ фотелю розперся дѣдичъ окрестности, баронъ Адамъ П. Физіономія загаломъ дурна. Лице повне, очи безъ духа, чоло низке. Если бы нашовся якій Ляватерь кастъ, дѣйстно не почисливбы Адама до людей баронскаго сорта. Онъ скорше смотрить на якого пивоваря о славетнѣй периферіи черева. Впрочомъ отличается баронъ хорошою фризурую.

„Нова авантура, Аcco —“ заговоривъ Адамъ до противсидящаго мушки.

Зъ-за широкихъ клуббовъ кабаноса глянули двѣ жаркіи зрешици и величній усь.

Адамъ плескавъ въ руки, Аcco слухавъ не безъ форса. Зъ лица Адама стрѣляла радость, Ассови очевидно щось недоставало.

„А красна она? —“ звѣдався по хвили Аcco.

„Хороша якъ ангель, cher ami! Очі чорні, брови чорні, волосъ чорний, сама чорна — прелестъ!“

Аcco зѣвнувъ.

„Молоденька, кровь съ молокомъ, ножка гарна, що подумаешьъ, якъ красно она вальсує, але нѣть! що іного подумаешь —“ тявъ баронъ дальше.

„Страшно —“ докинувъ Аcco съ сарказмомъ.

„Але не страшно, cher ami! Така люба, така сердечна, а подруги ю все обнимають, що подумаешьъ, яка то мила дѣвочая дружба, але нѣть! що іного подумаешь —“

Аcco ставъ переглядати якісь журналъ.

„Слухай! я буду чорне домино — червоне перо —“ почавъ Адамъ выпрямивши въ фотело точно акъ Фальстафъ, але не скінчивъ. Аcco вергъ сигаро.

Передъ ними стояла Талія.

Она ростомъ высокая, формами развитая. Талія есть дозрѣлою, 23-лѣтною красотою. Лежить безконечная повага въ ней; здается, що

стоитъ яка богиня зъ запавшихъ столѣтій, богиня духа.

„Прекрасна нѣчъ —“ промовила Талія бѣльше до Асса.

„Дуже красна —“ закинувъ баронъ.

Ассо глянувъ на Талію нѣмо а пристрастно.

Ассо бувъ типомъ особенного рода. Лице его се широке поле для студій. Лежало щось переймаючого въ той темносмагляв旣 твари, пооран旣 внутренними страстями, где кожда линія видится слѣдомъ перебутыхъ епохъ житъя. Чорне искраве око палить, потомъ омлѣває, щось пре до того лица, которое здается бути копією якого байронскаго героя. Але не кидайся до того Асса, не говори ему о симпатії, бо на томъ лиці осѣла нестертымъ зачеркомъ иронія. Видно отже душу съ соперечными основами, душу пережитую заводами минувшости а бануючу за зорями будучности. Ассо здается богато думавъ, богато терпѣвъ... Ассо підъ зимною анализою лицъ не буде красный. Нема гармоніи и мира въ сихъ чертахъ, нема тои мягкости, що дає довершений идеалъ красоты. Але щось демонскаго говоритъ зъ того лица, где природа дивными красками зложила печать величнои неправильности.

„Дивѣтся! мѣсяцъ иде зъ-за хмарки — хмара рвется, минае — сонъ! —“ почала Талія.

А мѣсяцъ дѣйстно дивився на смаглявого Отеля... съ гузарскимъ усомъ.

„Але сли сердце рвется, сли святощи минаютъ — чи се сонъ?“ отвѣтивъ съ натискомъ Ассо.

Лязурная зрѣница Таліи спочала довше на Ассѣ.

„Не сонъ — говорила она дальше — не сонъ житъя чоловѣка. Кождому судився кругъ дѣланья. Кождый сягає до якоись цѣли, але не вся дорога рожами цвите. Если сердце ломится часами, золота будучность зорѣ для гадки чоловѣка. Всяка борба, кожде страданье есть аптеозою дѣлаючого духа!“

Душою Таліи сновалися дивній фантазії. Она мовчала.

По правиламъ конверзації задеклямовзвъ Ассо якуюсь оду до ночи.

„Вы сего здается не чувствуете —“ сказала Талія.

Ассо выдивився.

„Бо вы всѣ — продовжала Талія — змарнѣли. Вы розбилися на свѣтовой конечности, а зъ розвалинъ несете теорію туманну, чорную. Вы кидаете жовту иронію на все, що вѣритъ, бо не всѣ надѣї вашихъ душъ дозрѣли... А где сердця вашії, сердця великихъ юности? Сонъ, кажете, лиризмъ. Вы минаете якъ сонъ, вы зерами въ загалѣ, вы безладными звуками въ отвѣтчной гармоніи свѣта. Не буде слѣда по васъ, по вашихъ темныхъ шляхахъ... Вернѣтся до природы. Але вы засоромитеся передъ нею, бо вы стали гниляками, а она вѣчно жива, вѣчно молодая. Тамъ где кедры зтиха гомонятъ спѣванку столѣтій, где при кедрѣ дрѣбна лелѧ сумуе надъ водою — тамъ вы не розмолитеся передъ Богомъ, котрого не знаете, чи не хотите знати —“

Тѣ слова рвалися таки зъ души Талії. Въ голосѣ еи нема тои звучности дѣвочого органа, але есть природна мягкость, есть правда безъ кокетерії.

Баронъ по солодкихъ фантазіяхъ о чорнѣй своеї богини задрѣмавъ хорошо, и бувъ яко сонце, що круглою червенью лягає на сонъ.

Ассови видѣлася Талія якою сибileю. Онъ глянувъ на Адама... Лице его сіяло, земля розходилася підъ нимъ, свѣтъ крутився виромъ. Передъ нимъ стояла Талія прелестна въ рожевої свитѣ поезії...

„Але коли храмы юности валяться, — почавъ Ассо съ жаромъ, въ котрому и правда була и богато бомбаста — где тогдѣ кинутися съ горемъ-тugoю? Коли вѣра загибає, коли надѣя стає туманомъ, коли любовь стає ложью —“ „Дѣйстно? —“ перебила Талія не безъ иронії.

„Чимъ тогдѣ розогрѣти пушу сердця? Чи зйти до нѣмої природы, чи припасти жаждною душою до сихъ каменей безъ духа? Они не зачують, якъ сердце болить, не подадуть отрады, якъ горе тисне, — а болѣзней сихъ и горя того богато, богато! —“

Талія стерла зъ ока дрѣбну слезу.

„Еслибы найшлися двѣ души — тявъ Ассо дальше поволи, не звертаючи очей отъ Талії —

двѣ души, котрѣ вяже симпатія горя, котрѣ поняли, зрозумѣли себѣ, они нашли бы рай на землі. Такій єнъ съ згадками роздертои минувшти, съ цѣлою гнилизною зломаного духа, — така она, душа ясна, велика, съ слезою горя въ очѣ, бо заклятая въ кругъ, що не для неи, где сердцю душно, тѣсно —“

При сихъ словахъ глядѣли жаркіи очи Асса знова на Адама.

Талія его зрозумѣла... Чоло еи захмарилось; она посмотрѣла на Асса даже остро.

„Ахъ! аристка —“

„Я теперъ не аристка —“

„Талія! аристка —“

„Извольте —“

„Живая поезія! —“

„Я жена —“

„Ангель-невѣста! —“

„Я жена, я мати! Чи есть що бôльше святого, дорогого, гордого, якъ слова: я мати? — Добраночь! — докончила Талія и звернулася до дрѣмаючого барона.

Баронъ шептавъ еще черезъ сонъ съ особыннимъ афектомъ: „Звѣздо мої! я рабъ твой! поцѣлуй мене —“

Талія хорошимъ своими устами зложила горячій цѣлуй на лиця своего мужа.

Пробудившійся рабъ посмотрѣвъ на Талію даже глупо.

Ассо стоявъ дико-романтично. Въ головѣ сего донъ-Жуана варилося, кипѣло. По сматливому его лици ходили страсть и жаль и злость огнями. Мигомъ шибла якаясь гадка, щось сатанскаго заговорило зъ очей, Ассо затрясся.

Талія отойшла.

„А она? —“ звѣдався Ассо напрасно, коли Талія що-ино порѣгъ переступила.

Талія задрожала. Она боролася съ собою. Чи отойти, отойти съ нерозвязаною тайною, що душу давить и жре, и лишитися въ немирѣ и невѣрѣ, съ палячими гадками дня, съ палячими фантомами ночи? Чи остатися, остатися, и роздерти въ однѣй хвили туманъ непевности, а зъ-за тумана узрѣти наге сердце Адама? — „Иди! — говоривъ розумъ — се не прилично —“ „Лишися! — говорила сирена-

душа — що тобѣ розумъ и честь, сли мира не маешъ! —“

„Дебардеромъ буде, хорошенкимъ дебардеромъ —“ отвѣтивъ баронъ Ассови.

„Съ крилами? —“

„Съ рожевыми крилами, cher ami! —“

На блѣдомъ лици Талія тряслася кожда жила. Она рѣшилася съ дрожаньемъ, підслухати розговоръ другобѣ.

„Съ крилами, точно якъ ангелъ, точно якъ аморъ —“ розвивавъ Адамъ дальше свої идеалъ, и плескавъ въ руки якъ дѣтина.

Талія заломила руки.

Мѣсяцъ соннимъ своимъ свѣтломъ вѣнчавъ голову Шекспира. Талія горячою грудью верглася до мarmora. Она сама була въ той хвили якъ мarmоръ блѣдая. Була се хвиля страшеною колизією. Тутъ душа горемъ накипѣла, розпуккою рвется, тутъ жаль пекучими слезами въ очи иде — она бы душу и розпуку и жаль вергла ему підъ ноги и въ плачъ розлилася передъ нимъ — але зъ-оттамъ стрѣлитъ Ассо жаркими зреющими, а круки рознесуть еи плачъ, а череда салонная крикне: скандалъ! — и Талія, Талія була въ той хвили Якоюномъ-невѣстою, що гадинами обвитая нѣмо, безъ слезъ тисне горе на дно души, що бы не трѣсло и ю не спалило...

„Vivat гарна Матильда! —“ заголосивъ Адамъ зъ крайної радости.

Зъ приляглого салона роздався переймуючій крикъ.

(Д. б.)

Ж А Л Ь.

(Послѣдованье.)

Мати о мати
Не давай мене въ палаты
Bo въ палатѣ тамъ змарнѣ
Со нелюбомъ молодая,
И туга ментъ заднѣ
И неволя золотая —
Не давай мене о мати
Зъ раю мою не давай —
Нѣть-могила тамъ!

Мати о мати!
Не давай мене въ палаты!
Bo въ палатѣ тамъ забуду

Я про Бога и родину,
И неслава ми до суду
И въ проклятию я загину —
Не давай мене о мати!
Зъ рато моего не давай —
Ночь-могила тамъ!

Марія.

Два братья.

Гумореска.

Мой братъ и я, я и мой братъ — есмо наибольшими контрастами въ жизни. При моемъ сътворенью здѣлала природа короткій процесь, онъ же довгій, майже такъ довгій якъ послѣдній вакаціи Страхопуда; у мене волосъ чорный якъ душа езуита, у него не волосъ а бѣленъкій ленъ; у мене губа малая, за малая, у него не губа а величавый ротъ; у мене нѣсть достаточно хороший, у него не нѣсть а примѣрникъ особенного рода; черезъ мои очи дивится сто чортовъ, черезъ его водяно-синій зрѣницѣ смотрить — ничо; я ступаю бурно, напрасно, онъ горбится якъ грѣшина душа; мое сердце вульканомъ, онъ николи про сердце не говоритъ; що я люблю, онъ ненавидитъ; коли я прѣю, онъ мерзне; я бувало ходжу ино по променадахъ, онъ належить до шайки драль бушуючихъ по кавярняхъ; — зъ каждого становища мы на себе похожіи якъ день и ночь. Чижъ дивно, що незнаємо союза братної любови? що оминаємо себе якъ прокажени?

Я скончавъ теологію и сиджу дома на селѣ; онъ скончавъ права и сидить дома на селѣ. Мы жили подъ одною стрѣхою.

Дивно, що одна точка не була для насъ различною, точка любови. Юлія, единородная донька кс. Томаша Бараневича, безконечно-порядного попа славянскаго обряда, розпалила огонь въ нашихъ сердцяхъ. Юлія була прилѣжна якъ пчлка, весела якъ цикада, прілична якъ водяна мушка, мудра якъ панна Папара... Що я въ честь Юліи писавъ оды и елегіи, цѣлкомъ природно; але Юрій, Юрій той безъ крови, якъ мoggъ онъ дрожати и палитися, если Юлія глянула на него! Коли про Юлію зайдла бесѣда, его лице сіяло сафраномъ; коли она отходила чи приходила, Юрій дивився жаждно, майже такъ жаждно, якъ редакторъ на листъ съ печатками.

Менъ стало дѣйстно лячно; братъ бо мой поїдавъ мимо многихъ блудовъ достаточно свойствъ рѣшаючихъ въ томъ дѣлѣ. Я рѣшився, цѣлкомъ серіозно и формально просити о руку Юліи. Въ той цѣли хотѣвъ я нeraзъ кинутися ей до ногъ, изложивши

руки пламенно сказати: Люблю! Але слова повисли и я сказавъ яку страшенну дурницю. До того ходивъ тотъ Юрій якъ мара за нами, подслуховавъ нашіи розговоры, дѣлавъ студіи надъ нами. Чи мoggъ я свободно говорити? Має-жъ онъ бачити, якъ въ лихомъ слuchaю Юлія мене отправитъ? А коли я отъ неи отходивъ, являвся Юрій и починавъ и говоривъ точно якъ я. Очевидно стоялисмо собѣ въ дорозѣ, а Юлія здається обомъ була студена. Безъ Юрія я таки не мoggъ обйтися; онъ зновъ всѣ мои пляхи и слѣдомъ ишовъ за мною якъ тѣнь. Чи разъ стоявъ я підъ окнами благословенnoї „резиденції“ якъ бандитъ, щоби може — але всяке може було невозможне, бо братъ державъ такусаму позицію, и отвѣчувъ на мой допросъ, що тутъ робитъ, словами: „Стережу тебе брате дорогий отъ всякого зла; люди лихі, вовки ходять, а ты малый.“ Щожъ було дѣлати?

Одного дня злагодивъ я собѣ жарку орацію, вергся въ чорне и рѣшився конечно Юліи о своїхъ намѣренняхъ сказати, щоби отъ неи учути рай чи адъ для моего сердця.

Якъ злодїй ступавъ я огородами, загонами, щоби Юрій не побачивъ. Съ найкрасшими надяями доходивъ я до царства кс. Бараневича. Але — се не туманъ, не призракъ фантазії! передомною стоять Юрій, Юрій довгій, якъ зловѣщій демонъ — во фраку.

„Брате — почавъ я гнѣвно якъ калекутскій когутъ — одинъ зъ насъ конечно уступится, бо іначе —“

„Будь голубчику мудрѣйшій, уступися —“ отвѣтивъ солодко Юрій.

„Я? Скорше лишитъ сонце свою отвѣчну дорогу, якъ я свое намѣрення. Менъ Юлія приклонна, твоя надя пуста —“

„Ты здається осльпъ, — сказавъ Юрій — коли такъ говоришъ. Я, я щастливый! —“

„Неправда, сторазъ неправда! мене она любить, со мною жартує, со мною смеється —“

„А такъ, смеється зъ тебе —“ закинувъ Юрій.

„Що брате? що Юрію? що? —“

(Д. б.)

Романса.

Надъ Черемоша водою
Не калина дрѣмotoю,
Не ялиця гнетса —
А дѣвчина ломить руки,
Ломить руки и зъ розпукі
До Василя рвется.

„Не забудь мене дѣвчино,
Не покинь мене дѣвчино —
Ты душа моя!“

„Не покину я любити,
Не забуду я тужити —
Я твоя, твоя!“

„Цить! въ далѣдомъ степъ ляжу,
И травицямъ я розкажу,
Що дѣвчину маю.
Цить дѣвчино! по що мова?
Будь здорова! будь здорова!
Я на ярь вертаю.“

* * *

За бурянами — травами
Не барвѣноѣ листочками
Тисса ко дурь-зѣлью —
А Василь тужить горюе,
А товаришъ съ нимъ сумуе:
„Не тужи Василю!“

„Жаль не мѣрится вагою!“

„Цуръ Василю! що съ тобою?
Вернешся — весна!“

„Чи Семене сонъ марница?“
Не марница.“

„Галя снится —
Снилася она!
А така була хороша
Яєль русалка зъ Черемоша —
Се Семене сонъ!“
„Ей Василю! глянь зорье —
Що зорье? ясно дніе —
Гей на Донъ!“
„На Донъ!“

* * *

Подъ Черемоша водою
Вечеромъ и дрѣмотою
Сумно плаче брѣдъ.
Не любїться! люба згуба!
Шойшила Галя за нелюба,
А Василь — до вѣдъ!

Руслянъ.

1849.

ІСТОРІЯ И АНАЛИЗА.

Есть Богъ, есть въ епохахъ исторіи основна гадка, которая переходитъ въ души народовъ и на народахъ пише миссію свою кроваво. Кидалася ста-

рина отъ фантазій надъ индійскими водами до пирамидного Египта, ступала съ величними твореньями геленского духа на сіяючій капitolъ римскій. Тая Рома представляє першу велику идею въ культурнѣмъ развитію свѣта, въ которой безконечно росте одиница, котрои головною формою — цезарать. Духъ романізма боровся столѣтіями съ началами второї миссійной стихіи, а въ сихъ борбахъ племена родилися и загибали, ажъ на когортахъ двиглася тая стихія, розбила душу старинного свѣта и завела обожанье загала, найдшовши головну форму въ христіянствѣ. Тотъ германізмъ тисне отъ начала третю культурну идею исторіи, которая має погодити одиницу съ загаломъ, котрои форма лежить еще въ будучности. Се идея славянізма.

Але духъ исторіи ступає поволи за системами своихъ гадокъ. Поки германізмъ змѣгъ розвитися отъ моря до моря, дрожала довго земля підъ переходами племенъ. Поки славянскій геній тѣломъ-кровью стане, не разъ еще захмарится небосклонъ исторіи. Межи двома свѣтами, межи гадками пережитого за пада а апостолятомъ славянскаго востока стоить яко переходная фаза XIX. столѣтіе.

Тое столѣтіе есть страстью борбою гадки, котрои культурне дѣланье уже довершено, которая евангелій нового духа поняти не може. Коли теоріи мудруючого духа не змогли добути жизни зъ нездороваго организма запада, биъ вергся съ химерою космополитизма до рѣшенъя вопросовъ далекой будучности, и кровавою марою двигся на розвалинахъ. Со для запада столѣтіе революцій.

Тое столѣтіе есть досвѣтомъ славянскаго періода, который не въ жѣлѣзной збрui а въ одежи духа ступає на широке поле исторіи. Коли на барикадахъ запада маса гибла за утопіи, начавъ славянізмъ на основахъ патріотизма въщовати новую стихію, новую еру. Се для востока столѣтіе реформъ.

Револъта и реформа! — Тамъ западъ, где Франція чувствомъ своимъ ставить хоруговъ переворотовъ, а розумъ нѣмецкій научкову форму для нихъ находить, тутъ востокъ, где культурна стихія лежить въ міліонахъ русскаго организма.

Револъта и реформа! — Съ сими идеями ступаютъ два начала противъ себе, съ сими идеями стерлися они, хотяй еще не свѣдомо, въ 1848 г.

Доси дойшила исторіософія.

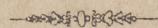
Пойдемо слѣдомъ за катастрофами запада, що червоными лунами розпалилися передъ народами, пойдемо за появами славянскаго духа, що съ миромъ боровся о належнї права въ великой родинѣ цивілізаціи. Середъ того хаоса не зможемо все підъ одночи другое правило підчинити, найдется н. пр. народъ гермафродитъ, що только тѣломъ славянскій;

але зъ такихъ мрачныхъ зачеркбвъ и зъ апостазіі такои ясно говорить велика правда будучности...

Починаемо отъ Франшії. Тутъ надъ Секваною найперше двиглася барикада, найперше загомонѣла марселяза. Франція то культурне сердце запада.

Характеромъ того народа есть — нехарактеръ. Французъ лихорадочно обѣймае новую идею, несе кровь за ню, але исторія тои крови не жаде. Французъ не понимае правъ исторіі, для него Боготъ — хвиля. Але скоро лишь мине тая хвиля, скоро огонь пригасне, онъ зъ кататомбовъ заговора иде легко-душно за золотыми возами своихъ династовъ. Чому революція зъ 1793 г. скончилася Маратомъ? Чому зъ пепеловъ Марата розбудилася наполеонская идея? — Во коли духъ що-ино почавъ валити середновѣчніи храмы, коли що-ино начало сходить зерно вержене Вольтерами и Руссами, уже взятося до введенія сихъ идей въ дѣло. То есть знамя моральной гнилизны, знамя недорѣности запада для понятія нового духа... Иначе славянізмъ. Онъ оружьемъ слова побѣдить міліоны, а коли свѣтло правды перейде въ кожную жилу его организма, коли правда славянская стане якъ тое сонце пантеиста, которое есть осередкомъ всего житія, тогдѣ той славянізмъ перейде въ дѣло, тогдѣ онъ возьмется до міссійной розвязки великихъ загадокъ исторіі, великихъ задачъ будучности...

(Д. б.)

На моряхъ.

Зъ поемы „Мортонъ.“

Зъ береговъ зеленоверха
Пальма споглядала,
Зъ береговъ одна дѣвочка
Спѣвака спѣвала.

Океанъ мене пѣною
Срѣбою обвивъ —
Я съ роздertoю тugoю,
О съ тugoю плывъ!

Океанъ менѣ широко
Пѣсню заспѣвавъ —
Я до сердця ю глубоко,
О глубоко клавъ!

Океанъ шаленій горы
Изо дна поровъ —
Я на мори въ разговоры

Съ вихрами пойшовъ,
Я обнявъ широку волю
Океана пѣнь,
И забувъ свою недолю —
Зъ океана стынь
Вихоръ свистомъ явъ казати
Боль скаженый свой,
И почавъ водицъ рвати —
Онъ товаришъ мой!

Русалка менѣ на сонъ водицъ зводить,
А море молитву говоритъ менѣ,
А сонъ по палатахъ стелится и ходить,
Русалка цѣлуе — чи не рай на днѣ?
И горе минае, бо сли вихоръ свисне,
Водиця те горе по-за свѣтъ несе,
А въ дали за свѣтомъ всяке горе трѣсне,
А въ дали душа тирановъ не найде...

Я люблю тебе розлогій океане!
Часами замною маячить островъ,
Часами зрешица на левады гляне,
Вульканъ разгорится, и океантъ зновъ,
И знова широка арфа моря грае —
О грай-же ми пѣсню, чи уже розбивъ
Мой народъ неволю, чи уже свитае

Тамъ неразъ луна широка
Билася до хмаръ,
Я вергався изъ любови
Въ курища и жарь!
За любовь менѣ погибель
Роздавали люде —
Но отъ смерти ангель жизни
Спасъ о спасть тѣ груди!

Океанъ ту душу въ далю
Свѣта буде нѣсь —
Море скаже середъ жалю:
Боль его загрызъ!
И заплаче сине море,
Якъ душа до вѣдъ
Верже боль и верже горе —
Только люде — нѣть!

Славичъ.

ФЕЛЕТОНЪ.

Вѣдень, зъ Марта 1867.

Въ дали отъ мене и Прутъ и верховина, — а если вгдаешъ, якъ весело жилося тамъ межи оборогами, то самъ надъ музами Софоклеса заспішишъ зъ лиризма. Але годъ дѣмати, бо передъ тобою пратеръ широкій, пратеръ розлогий а до пратера сонце смеется, а пратеромъ горожане гуляютъ, хибанъ только деревинами пересунется вѣсъ якого члена св. поліції. А надъ симъ носомъ засмѣется синѣока золотоволоса Вѣденка, и покаже тобѣ бридки свои зубы. Але за тыи зубы було уже безъ числа дуеловъ, а всякий патеръ читає аватему, а всякий фелетонистъ отписує Шопенгауера, а всякая сцена має свой фабрикатъ того рода. Але тое не спиняло дирекцію придворного театра, давати оперу съ мадярскими острогами, а тыи остроги не спиняли нѣмецкихъ героевъ, безконечно бравовати фантазіямъ тои Ильки. А за тыи брава розлютился канканъ зъ карнавала и засоромилася въ своей трикотовой невинности красна Гелена и ктось еще лютився. Але що тамъ нашимъ героямъ до того, коли еще не засохло жерело а широкимъ русломъ пыне — пиво, думаю. Думавъ я, бувши на той Ильцѣ, о вашихъ Подгорянахъ, и дѣйстно похожій на себе характеръ обохъ сихъ оперъ народнихъ. Только, що въ оперѣ Доплера больше чужихъ стихій. Нѣмецкая критика закидае композиторови богато арій пригадующихъ Маербера, Вердіого, але природного духа въ многихъ пасажахъ не можъ запечити. Либретто до Ильки списано точно послѣ правиль такихъ творбъ. Дѣдичъ съ подагрою любить дѣвчину съ красными очима, а красный очи Ильки смотрять за хорошимъ Стефаномъ. Для той любови приходятъ натурально перепоны, именно любится дѣдичъ безъ церемоній дальше. Зъ того слѣдуе, що Стефанко не може на тыи афекта дивитися, и мусить до гузаровъ пристати. Але бѣ не може уже бути

воякомъ, бо Яношъ, панъ капраль, приносить метрику точно для любимои Ильки, Яношъ есть отцемъ Ильки. Въ той хвили и Стефанко не пригадує собѣ свого родича, але авторъ за такого рекомендуетъ дѣдича, именно самого дѣдича. До того всего приходитъ еще чорна цыганка, которая розумѣтесь хорошо спѣває або грає. При конці благословитися... Але раса синѣи крови не любить очевидно дивитися на такіи комедіи, отже тая раса аранжує собѣ черезъ цѣлый мѣсяцъ въ своихъ палатахъ свои комедіи. Они собѣ тамъ свободно à son aise, а отъ іменъ и титуловъ и орденівъ, отъ сентиментовъ и дотеповъ и одоровъ ажъ душно, говорятъ... Впрочому они хорошими католиками. Молода графиня съ занимаюю блѣдотою не опускає проповѣди, где она лорнетує гладкого капуцина и млѣс. Старая графиня щде до Михаила и рѣшає, наї всякій родившійся въ широкой Австрії платить безъ пардона за довги наслѣдника бѣдного Петра. Впрочому безъ довговъ тяжко жити на свѣтѣ. Ось иде по-підъ окна и свище одинъ примѣрникъ бакенбардовъ, — але такихъ и па Руси найдете. Але найшлище далеко отъ Руси товариша; именно завязався тутъ литературний кружокъ Руцинбъ, що такожъ зовется Бояномъ. Статутѣвъ его блиспче не знаю. Але еще менше знаю о статутахъ для фелетонистовъ, бо кончу уже безъ церемоній. Въ маю побачу Италію, случай хорошій поведе мене на ту вѣчно молодую землицю, а май и Италія — що за поезія! Ожидайте письма.

—овигъ.

ПЕРЕПИСКА.

Вбл. М. Кагковскій. Сердечно дякуемо. Пр. К. Л. въ Б. Редакція Слова займешся такожъ и изданьемъ „русско-нѣмецкого словаря.“ Бл. К. Уст. въ Кол. Просимо. Бл. Б. Яворскій въ С. Будемо ждати.

До пчт. Публики.

Починаемо безъ претенсій. Знаючи характеръ теперѣшної стадіи нашого народа, кидаємо жменю свого труда до будущого храма одної святої Руси. На основахъ нашої історії, на основахъ еи началъ и преданій, хочемо зъ родимого слова добути дорогоцѣнности, которыхъ не отчурається всяка русская душа.

Нами руководить горячая любовь до народа, до того народа, который, перебувши съ героизмомъ вѣковую пресію чужихъ стихій, приходитъ теперъ до ясного сознанья своеї ваги въ будучности.

Отъ того народа, особено отъ галицко-русской Публики, надѣємося живои моральни и матеріальни подмоги.

При запорученой участі старшихъ и молодшихъ силъ отвѣтимо жаданьямъ образованого круга нашихъ патріотовъ. Оцѣняючи вагу женскаго пола въ загальномъ образованью народа, посвятимо его интересамъ одную часть нашего письма.

Въ имени тои нашої задачи звертаемося еще разъ до пчт. Публики съ прошеньемъ о численный удѣль въ удержанью сеи часописи.

БОЯНЪ выходить кожного 1., 8., 15., и 22. велиkimъ листомъ. — Пренумерата: на годъ: 5 зол. А. В., на поль года: 2 зол. 50 кр., на четверть года: 1 зол. 40 кр. — Гроши передил. адресуются до пчт. Редакції Слова, ч. 144 м. або до Администрації Бояна, ч. 131 м. — Матеріалы присылаются п. адресою: Володимиръ Я. Стебельскій, ч. 145 м.